

ISTORIA ROMANILOR

MATERIE DE BAC

Geto-dacii si lumea mediteraneana

Geto-dacii fac parte din neamul tracilor(ramura nordica a tracilor) neam care la randul sau face parte din grupul popoarelor indo-europene precum si: grecii, latinii, germanicii, persii.

Denumirea de **geti** apare in izvoarele scrise grecesti iar denumirea de **daci** apare in cele romane. Geograful Strabon afirma ca “**getii si dacii au aceeasi limba**”.

Geto-dacii locuiau un spatiu intins:

- in N pana la Carpatii Padurosi
- in S pana la muntii Haemus(Balcani)
- in V pana la cursul mijlociu al Dunarii
- in E pana la Nistru

Dacii erau grupati in uniuni de triburi: carpi, costoboci...

Uniunile tribale locuiau in dave(asezari fortificate):Apullum, Potaissa, Napoca.

Societatea daca era impartita in: tarabostes(nobilime) si robobostes(oameni liberi)

Dacii au utilizat mai intai limba graca iar apoi pe cea latina.

Geto-dacii sunt mentionati pentru prima data intr-un izvor istoric scris in sec V i.Hr de catre Herodot in lucrarea “Istoriei”. Herodot relateaza expeditia regelui persan Darius I impotriva scitilor din 514 i.Hr. Getii au fost infranti cu toate ca Herodot spune ca erau ‘cei mai drepti si mai viteji dintre traci’.

In teritoriile locuite de daci au patruns populatii straine precum: celtii, scitii, sarmatii, bastarmii. Dacii s-au aflat in legaturi directe si cu grecii care au intemeiat colonii pe tarmurile portului Euxin.

Religie

Dacii erau politeisti. Zeul cental era Zamolxis.

Statul dac in timpul lui Burebista

Burebista a domnit intre **82-44 i.Hr.** Constituirea statului lui Burebista a avut drept cauze:

- amenintarea celtica (celtii amenintau sa cucereasca nord-vestul teritoriului locuit de daci)
- pericolul roman (impriul roman cucerise deja cea mai mare parte a peninsulei balcanice)

Constituirea statului dac sub conducerea lui Burebista s-a facut prin unificarea triburilor si uniunilor tribale geto-dace in anul **80 i.Hr** atat pe cale pasnica cat si pe cale militara. In anul 60 Burebista a desfasurat o campanie militara impotriva celtilor indepartand amenintarea acestora. In anul 55 acesta subordoneaza cetatile grecesti. Un rol important in infaptuirea unitatii tribale l-a avut marele preot Deceneu.

In politica externa, Burebista a incercat sa indeparteze pericolul roman prin mijloace diplomatice. In acea vreme, la Roma se desfasura razboiul civil dintre Cezar si Pompei. Burebista s-a aliat cu Pompei si i-a fagaduit ajutor militar. Sprijinul promis nu a putut fi acordat la timp si Pompei a pierdut razboiul si Cezar a pregatit o campanie militara impotriva lui Burebista. Campania nu a mai avut loc pentru ca Cezar a fost asasinat in **44 i.Hr**, in acelasi an ca si Burebista de catre uniunile tribale care nu erau multumite de autoritatea lui. Intr-un izvor epigrafic, Burebista este numit "cel dintai si cel mai mare dintre regii din Tracia". Dupa moartea lui, statul dac s-a destramat. La conducere s-au aflat apoi regi care au fost socotiti urmasi ai lui Burebista: Deceneu, Comosicus, Scorillo, Duras.

In sec I d.Hr imperiul roman isi extinde granitele pana la Dunare. In anul 15, la S de Dunare este creata provincia Moasia. In anul 46 Dobrogea intra in provincia Moesia deci intra in granitele imperiului roman. Pentru a indeparta pericolul roman dacii, condusi de Duras au intreprins o campanie la S de Dunare in **85-86**. Ca raspuns, romanii au atacat si ei in anul **87**, condusi de Cornelius Fucus. Este momentul in care Duras ii preda conducerea lui Diurpaneus care in **87** obtine o importanta victorie impotriva romanilor, Fucus pierind in lupta. Diurpaneus isi ia numele de Decebal(cel viteaz, cel puternic). Romanii, condusi de Domitian obtin o victorie la Tapae in 88. Dupa lupta, Domitian a incheiat o pace cu Decebal in **89**, pace ce avea conditii favorabile pentru daci:

- Decebal se recunostea raze clientelar al romanilor
- Decebal primea specialisti in construirea de fortificatii si drumuri precum si meseri specializati in realizarea masinilor de razboi.

Decebal isi stabileste capitala la Sarmisegetuza.

Pacea incheiata in 89 nu a durat mult. Imparatul **Traian(98-117)**, in timpul caruia imperiul a ajuns la apogeu a planuit cucerirea Daciei deoarece:

- Dacia prezenta importanta strategica pentru romani
- Dacia beneficia de importante bogatii, in special aur(romanii aveau nevoie de aurul dacilor deoarece imperiul roman trecea printr-o criza economica)
- Traian considera 'rusinoasa' pacea incheiata in 89.

Primul razboi dacic al lui Traian s-a desfasurat intre anii**101-102**. Fortele militare au actionat la N de Dunare. Lupta decisiva s-a dat tot la Tapae si s-a incheiat tot cu victoria romanilor. Decebal este nevoit sa ceara pace in **102**. Aceasta a doua pace este nefavorabila pentru daci:

- Decebal se obliga sa darama zidurile catatilor

- Deceba era obligat sa cedeze romanilor o parte din teritoriul Daciei
Atat decebal cat si Traian isi dau seama ca pacea va fi de scurta durata si se pregatesc de un nou razboi. Din ordinul lui Traian, arhitectul Apollodor din Damasc construieste un pod peste Dunare la Drobeta.

Al doilea razboi dacic al lui Traian s-a desfasurat intre anii **105-106**. Decebal incearca sa se retraga pentru a pregati o noua rezistenta dar este urmarit si nevoit sa se sinucida. Dacia este definitiv invinsa. In cinstea victoriei a fost ridicata "Columna lui Traian".

Romanizarea

romanizare=proces prin care un popor isi insuseste limba latina, cultura si civilizatia romana.

Romanizarea geto-dacilor s-a facut in 3 etape:

Etapa I (sec I i.Hr-sec I d.Hr)

Au loc schimburi comerciale intre lumea geto-daca si cea romana. Nobilii daci utilizeaza ceramica de lux si obiecte de podoaba produse in imperiu. Dacii preiau si moneda romana si alfabetul latin.

Etapa II (106-271)

O mare parte a Daciei aflate in granitele imperiului este supusa unui intens proces de romanizare. Se produce urbanizarea dacilor dupa model roman.

Astfel apar coloniile (orase mari cu cetateni inscrisi in cartea de privilegii a Romei) si municipiile (orase mici care dispuneau de autonomie). Latinii si-au impus religia prin zeii lor, armata (legiuni si trupe auxiliare). In **212** s-a dat un edict prin care toti locuitorii din imperiu au primit cetatenie romana.

Etapa III (dupa 271)

In a doua jumatate a sec III imparatul Aurelian hotaraste sa abandoneze provincia Dacia din cauza atacurilor popoarelor migratoare care amenintau teritoriul cat si din cauza unei crize economice. In 271 se retrag din Dacia armata romana si administratia (retragerea Aureliana). Dobrogea a continuat sa faca parte din imperiu pana in **602**.

Procesul de romanizare continua, populatia N Dunareana ramane in contact cu Imperiul Roman. Se intensifica procesul de romanizare a dacilor liberi.

Disputa in jurul continuitatii

In legatura cu continuitatea daco-romanilor la N de Dunare si cu formarea poporului roman au fost formulate teorii nestiintifice. Acestea sustineau ca poporul roman s-a format in peninsula Balcanica in sec XIII. Aceast teorie sustinea ca romanii nu erau cei mai vechi lociutori ai Transilvaniei. Cel mai cunoscut reprezentant al Teoriei Imigrationist a fost Robert Roesler.

Continuitatea daco-romanilor si apoi a romanilor sunt demonstrate de izvoarele arheologice, lingvistice, numismatice, epigrafice.

Romaitate si crestinism

În rândul daco-românilor creștinismul nu a fost impus de autoritatea statului ci a fost adoptat treptat mai ales ca urmare a misiunilor din Palestina sau Egipt. Mai mult, la început, creștinii erau aspru persecutați. În **313**, împăratul Constantin cel Mare a dat **Edictul din Milan**, un act prin care oferea libertate religioasă și încuraja creștinismul. În sec IV-VI viața bisericească era intensă, fapt demonstrat de existența a numeroase basilici și episcopii.

Etnogeneza românească

etnogeneza=proces de formare a unui popor

Procesul de formare a poporului român și a limbii române se încheie la sf sec VII-începutul sec VIII. Poporul român este rezultatul procesului de romanizare a dacilor.

Limba română este formată din:

- 60% cuvinte latine
- 10% substrat geto-dacic
- 15-20% cuvinte slave
- structura gramaticală

În izvoarele medievale, românii sunt numiți vlahi sau valahi.

Statul medieval și instituțiile sale

cnezat=formațiune politică prestatăă condusă de un cneaz; unire de obști

jude=conducătorul unui sat sau obște satească

țară=formațiune politică prestatăă având o întindere mare

voievodat=formă de organizare politică anterioară statului, condusă de un voievod

După retragerea Aureliană, populația autohtonă s-a organizat în obști satești. Treptat, acestea se unesc formând **uniuni de obști** conduse de un jude sau cneaz. Aceste uniuni vor evolua spre **formațiuni politice prestatăe**.

Începând cu sec al IX-lea, în spațiul carpato-danubiano-pontic sunt întemeiate cnezate, voievodate, țări. Acest fapt este demonstrat de izvoarele istorice scrise și de descoperirile arheologice. Formațiunile prestatăe din Transilvania și Banat sunt menționate în cronică lui Anonimus (Gesta hungarorum), scrisă în sec XII, Anonimus fiind notarul regelui Ungar Béla al II-lea. Formațiunile prestatăe menționate în cronică sunt:

I La începutul sec al IX-lea

- 1- voievodatul lui **Menemur** în **Crisana** cu reședința la **Bihăia**
- 2- voievodatul lui **Gelu** în **Transilvania** cu reședința la **Dăbâca**
- 3- voievodatul lui **Glad** în **Banat** cu reședința la **Cuvin**

II La începutul sec al XI-lea

- 1- voievodatul lui **Gyla** în **Transilvania** cu reședința la **Balgrad** (acesta este extinderea voievodatului lui Gelu)
- 2- voievodatul lui **Ahtum** în **Banat** cu reședința la **Moriseana**

Voievodatul lui Ahtum apare și în lucrarea "Legenda Sf Gerard".

Formatiuni politice prestatale au existat si la S de Carpati. Izvorul istoric care le mentioneaza este "**Diploma cavalerilor ioaniti**" din **1247**, document prin care regele Ungariei, Bela al IV-lea acorda privilegiile ioanitelor aszati in zona Severinului.

Documentul mentioneaza urmatoarele formatiuni:

- 1- Tara Severinului (unde in 1230 regalitatea maghiara intemeiase o marca de granita numita Banatul de Severin)
- 2- Voievodatul lui Litovoi in N-V Olteniei
- 3- Cnezatul lui Farcas
- 4- Cnezatul lui Ioan

In teritoriul dintre Dunare si Marea Neagra au existat urmatoarele formatiuni:

I In sec X

1- formatiunea condusa de jupan Dimitrie

2- formatiunea condusa de jupan Gheorghe

din sec al IX-lea, maghiarii au organizat expeditii militare in Transilvania si Banat. Dupa anul 1000, aceste atacuri se intensifica, scopul lor fiind extinderea granitelor. Voievodatele mentionate in cronica lui Anonymus s-au aflat in conflict militar cu regatul Ungariei si treptat, Transilvania a intrat sub stapanire maghiara.

In sec IX-XI teritoriile locuite de romani au fost afectate de asa-numitele migratii tarzii. In **1240-1241** a avut loc **marea invazie mongola** care apoi s-a retras la est, o parte ajungand la N Marii Negre, unde au intemeiat un hanat cunoscut sub numele de "Hanatul hoardei de aur".

Transilvania de la voievodat la principat

comitat=unitate administrativ-teritoriala avand ca rasedinta o cetate si care este condusa de un comite

district= unitate administrativ-teritoriala creata in Transilvania in locul cnezatelor si voievodatelor

principat=stat condus de un principe

scaun= unitate administrativ-teritoriala ce ii cuprindea pe sasi si secuii din Transilvania

suzeranitate=forma de dominatie a unui stat medieval asupra altui stat.

Transilvania a fost cucerita treptat de regalitatea maghiara. Cucerirea Transilvaniei a inceput in sec XI si s-a incheiat in sec XIII.

Din punct de vedere administrativ teritoriul Transilvaniei a fost impartit in:

- comitate: primul comitat a fost constituit in 1111, acesta fiind Bihorul. Pe masura ce maghiarii au inaintat in Transilvania au fost infiintate si alte comitate
- scaune: in care erau impartiti sasi si secuii
- districte: care au cuprins atat populatia saseasca cat si pe cea romaneasca

Sasii, organizati in scaune si districte au creat o unitate teritoriala si politica numita universitatea sasilor.

Treptat, romanii au fost exclusi din viata politica a Transilvaniei. In **1366**, Ludovic de Anjou a emis doua diplome prin care:

- religia catolica devenea religie oficiala
- calitatea de nobil era conditionata de apartenenta la catolicism.

Nobilii romani care au renuntat sa treaca la catolicism au fost destituiti din functia de nobili si au iesit din viata politica a voievodatului.

In **1437**, in timpul rascoalei de la Bobalna, romanii au fost exclusi din viata politica si s-a constituit un sistem format din maghiari, sasi si secui.

In **1541** Transilvania devine principat autonom sub suzeranitate turceasca deoarece turcii cucerisera Ungaria.

Tara Romaneasca, Moldova, Dobrogea

adunarea tarii=institutie politica alcatuita din reprezentantii statelor privilegiate

Constituirea statului medieval Tara Romaneasca

Statul medieval Tara Romaneasca a luat nastere in urma uniunii formatiunilor prestatale de la S de Carpati. O prima faza a procesului de unificare s-a desfasurat sub conducerea voievodatului lui Litovoi. In **1272-1276**, Litovoi a incercat sa inlature suzeranitatea maghiara. A urmat o confruntare militara in care Litovoi a fost ucis, iar fratele sau, Barbat a fost luat prizonier. Procesul de unificare este reluat si desavarsit de voievodul lui Seneslau. Procesul de unificare sub un singur voievod se incheie in timpul lui **Basarab I (1310-1352)**. Acesta a purtat si lupte impotriva tatarilor. In conditiile unificarii teritoriilor dintre Carpati si Dunare, Basarab a alipit si zona Severinului. Acest fapt a determinat un conflict cu regalitatea maghiara condusa de Carol Robert de Anjou. Batalia s-a dat intre **9-12 noiembrie la Posada** si a fost castigata de romani (insusi regele maghiar a reusit sa scape cu fuga). Expeditia regelui Ungariei si lupta de la Posada sunt continute in "Cronica pictata de la Viena".

Victoria de la Posada are o importanta deosebita deoarece, in urma ei, Tara Romaneasca s-a proclamat ca stat independent. Teritoriile care intrau in granitele Tarii Romanesti in timpul lui Basarab I au fost: Tara Severinului, Oltenia, Muntenia, N gurilor Dunarii. Prima capitala a Tarii Romanesti a fost la Arges. Basarab I este intemeietorul dinastiei basarabilor, dinastie din care au facut parte mari domni precum Mircea cel Batran si Vlad Tepes. Dupa Basarab I, la conducerea Tarii Romanesti a urmat **Nicolae Alexandru (1352-1364)** care a acordat o atentie deosebita bisericii. In **1359** se creaza mitropolia Tarii Romanesti cu resedinta la Arges. Dupa Nicolae Alexandru, a urmat la domnie fiul acestuia, **Vladislav Vlaicu (1364-1377)**. In timpul acestuia, tara inregistreaza o perioada de prosperitate economica:

- Vladislav Vlaicu bate moneda proprie
- Vladislav Vlaicu acorda privilegii negustorilor brasoveni

Constituirea statului medieval Moldova

La E de Carpati au existat in sec XII-XIII formatiuni politice prestatale care au cunoscut un proces de unificare. In urma acestui proces s-a format statul medieval Moldova. O prima etapa de unificare este legata de expeditiile regelui unga Ludovic de Anjou impotriva tatarilor, in timpul carora s-a creat in N-V Moldovei o marca de aparare cu resedinta la Baia.

In fruntea acestei marci s-a aflat voievodul maramuresean Bogdan care a descalecat la E de Carpati in **1359**. Bogdan indeparteaza pe urmasii lui Dragos care reprezentau interesele regalitatii maghiare. **Bogdan I (1359-1365)** este considerat primul voievod al Moldovei si domnul sub care Moldova se afirma ca stat independent. Lui Bogdan i-au urmat la tron Latcu (1365-1374) si **Petru Musat (1374-1391)**. In timpul sau se bat primele monede ale Moldovei si se intemeiaza Mitropolia Moldovei care insa va fi recunoscuta de patriarhia de la Constantinopol abia in vremea lui Alexandru cel Bun. Pentru a contracara tendintele regatului maghiar de a restitui dominatia la E de Carpati, Petru Musat a acceptat suzeranitatea regelui Poloniei, Vladislav Yagelo.

In timpul lui **Roman I (1391-1394)** s-a realizat unificarea teritoriala deplina, in granitele statului fiind integrata Tara de jos.

Constituirea Dobrogei

Statul dobrogean a avut drept nucleu Tara Cavarnei mentionata in documente in **1230**. in jurul sec IV in fruntea acestei formatiuni politice s-a aflat Balica care a avut stranse legaturi cu Imperiul Bizantin. Acesta a primit de la bizantini titlul de despot. Urmasul lui a fost Dobrotici care preia conducerea in 1354. sub autoritatea sa se unifica teritoriile dintre Dunare si Marea Neagra. El a primit de asemenea titlul de despot. Dobrogea este inclusa in granitele Tarii Romanesti in 1388 in timpul domniei lui Mircea cel Batran.

Biserica si domnia

Biserica a jucat un rol important in crearea si dezvoltarea statelor romane. A fost un zid de aparare spirituala si o garantie a legaturilor cu popoarele ortodoxe vecine. Dupa caderea Constantinopolului biserica a avut un rol de aparare.

In Dobrogea, centrul religios era la Micena. Mitropolia Tarii Romanesti a fost infiintata in 1359 de Nicolae Alexandru dar recunoscuta abia in 1401 in vremea lui Alexandru cel Bun. In Transilvania apar episcopii la Dabaca, Bihaiu, Alba Iulia, Oradea.

Domnia era institutia centrala a statului. (dominus=stapani ai tarilor si locuitorilor)

“Io”=alesul lui Dumnezeu

Domnitorul era seful justitiei, administratiei, hotara politica externa. Domnitorii isi alegeau succesorii. In luarea deciziilor importante, domnitorul era ajutat de **sfatul domnesc**, format pana in sec XV din marii boieri. Din sec XV au intrat marii dregatori.

Voievodul Transilvaniei realiza administratia. Sub conducerea domnului se aflau comitatele secuilor.

Tarile romane in timpul marilor domnitori

Momentul de glorie al Tarii Romanesti: **Mircea cel Batran (1386-1418)**

Mircea cel Batran face parte din dinastia basarabilor. In timpul sau, in sfatul domnesc au intrat numai boierii cu dregatorii. Intre 1388-1389, voievodul a alipit Dobrogea Tarii Romanesti. In 1389, cu ajutorul lui Pertu Musat, Mircea cel Batran incheie un tratat de alianta cu Polonia. Turcii intraprinde actiuni la Dunare si voievodul actioneaza cu o campanie militara la S de Dunare impotriva lui Baiazid I. Turcii se pregatesc sa riposteze iar Mircea este nevoit sa-si reorienteze politica externa, apropiindu-se de Ungaria. La **7 martie 1395** Mircea incheie un tratat de alianta cu Regele Ungariei. Turcii s-au apropiat cu oaste si la **17 mai 1395** are loc batalia de la **Rovine**. Mircea a obtinut o importanta victorie dar nu s-a putu bucura de ea deoarece o parte din boierime l-a tradat, trescand de partea lui Vlad Uzurpatorul, un pretendent la tron adus de turci si domnul a pierdut controlul unei parti a teritoriului tarii. Victoria de la Rovine a dus la o alianta a crestinilor impotriva turcilor. Cruciada s-a desfasurat in **1396** la **Nicopole** si a fost un dezastru pentru aliati. Tot in 1396, Mircea reuseste sa-l alunge pe Vlad Uzurpatorul si isi reinstaureaza autoritatea asupra intrgului teritoriu al tarii. In 1402, Mircea intervine in luptele purtate intre fii lui Baiazid pentru succesiunea la tronul Imperiului Otoman. Pretendentul sprijinit de domnitor nu a reusit sa obtina tronul. Noul sultan Mehmed I (Mahomed) se pregateste

sa atace Tara Romaneasca. In urma confruntarilor, Mircea pierde Dobrogea. In 1417 Mircea este nevoit sa incheie pace cu turcii si sa plateasca tribut.

Alexandru cel Bun a fost domn al Moldovei intre **1400-1432**.

Pe planul politicii externe, domnitorul s-a orientat inca de la inceput spre alianta cu Polonia prin regele Vladislav Yagello. In 1420 turcii ataca Cetatea Alba.

Alexandru respinge atacul bazandu-se pe fortele proprii. Aceasta lupta a fost prima confruntare a Moldovei cu Imperiul Otoman.

Iancu de Hunedoara (1441-1456)

A fost voievod al Transilvaniei. Inca de la inceputul domniei s-a implicat in lupta antiotomana. In 1442 o armata otomana patrunde in Transilvania si romanii sunt infranti la Santimliru. In 1442 Iancu ii infrange pe turci pe raul Ialomita. In 1443, Iancu a desfasurat "Campania cea lunga" al carei scop a fost indepartarea turcilor din zona Dunarii si chiar din Europa. In aceasta lupta, voievodul a fost ajutat doar de regele Poloniei si a obtinut victorii importante. Venirea iernii l-a determinat sa incheie pacea de la Seghedin. In 1444 Iancu reia ofensiva declansand "cruciada de la Varna" care insa s-a incheiat cu infrangerea crestinilor. Ultima batalie a lui Iancu de Hunedoara s-a desfasurat in 1456 la Belgrad prin care voievodul a impiedicat patrunderea turcilor in Europa Centrala.

Vlad Tepes (1456-1462)

A fost domn al Tarii Romanesti. In 1459 papa reia ideea unei cruciade impotriva turcilor si Vlad Tepes se alatura crestinilor si semneaza un tratat de alianta cu Matei Corvin, regele Ungariei. In iarna anilor 1461-1462 voievodul intreprinde o expeditie militara in dreapta Dunarii si provoaca serioase pierderi turcilor. In 1462 turcii riposteaza si se indreapta spre Targoviste. In noaptea de 16\17 iunie 1462, Vlad Tepes intreprinde un atac asupra taberei otomane aflata langa Targoviste. Victoria nu a putut fi fructificata deoarece o parte a boierilor au trecut de partea lui Radu cel Frumos. Vlad Tepes s-a retras in Transilvania sperand ca va primi ajutor din partea lui matei Corvin dar este arestat de acesta. El va fi eliberat in 1476 la insistentele lui stefan cel Mare si repus pe tronul Tarii romanesti insa doar pentru doua luni.

Stefan cel Mare (1457-1504)

A fost domn al Moldovei. In 1467 intra in conflict cu regalitatea maghiara la Baia si lupta se incheie cu victoria moldovenilor. Stefan intra in conflict cu Imperiul Otoman si in 1475 are loc lupta de la Podul Inalt, langa Vaslui. Dupa acesta victorie importanta, Stefan cere ajutor crestinatatii impotriva altor atacuri ale turcilor. La rugaminte raspund doar ungurii si Venetia. In 1476, turcii declanseaza o noua campanie impotriva Moldovei. Lupta s-a dat la Razboieni la 26 iulie 1476 si s-a incheiat cu victoria turcilor. In 1484 turcii cuceresc Chilia si Cetatea Alba. In 1485 Stefan ii infrange pe turci la Catlabuga si in 1486 la Scheia. In 1489 Stefan este nevoit

sa incheie pace cu turcii. Catre sfarsitul domniei Stefan iese de sub suzeranitatea Poloniei, ceea ce il determina pe printul Ioan Albert sa atace Moldova. Batalia se da la 26 octombrie 1497 la Codrii Cosminului si s-a incheiat cu victoria moldovenilor.

Mihai Viteazu (1593-1601)

Si-a inceput domnia in Tara Romaneasca, cumparandu-si tronul de la Poarta. Era o perioada in care Imperiul Otoman isi largise autonomia asupra Tarii Romanesti. Din ordinul papei ia nastere Liga Sfanta care avea drept scop inlaturarea turcilor din Europa. Mihai Viteazu a aderat la liga mai tarziu decat Sigismund Bathory, voievodul Transilvaniei si decat Aron, conducatorul Moldovei. Mihai declanseaza lupta antiotomana la **13 noiembrie 1594** cand organizeaza o rascoala antiotomana in care sunt ucisi creditorii straini si soldatii turci aflati la Bucuresti. Intre **1594-1595** Mihai desfasoara campanii militare in zona Dunarii si obtine importante succese. Datorita faptului ca si Aron porneste campania impotriva turcilor, acestia hotarasc alungarea domnitorilor romani. Astfel turcii incearca sa il inlature pe Mihai dar sunt infranti la Serpatesti, Putineiu si Stanesti. La **20 mai 1595** Mihai incheie un tratat de alianta cu Sigismund Bathory, prin care voievodul Transilvaniei se obliga sa acorde sprijin militar Tarii Romanesti impotriva turcilor. La **23 august 1595** Mihai ii infrange pe turci condusi de Sinan Pasa la Calugareni cu ajutorul lui Sigismund Bathory. In 1597 Mihai incheie pace cu turcii din cauza situatiei dificile a tarii si retragerii lui Sigismund Bathory din lupta antiotomana. La 9 iunie 1598, domnul incheie tratatul cu habsburgii prin care acestia se obligau sa ii acorde sprijin impotriva turcilor.

Unirea celor trei state romane sub conducerea lui Mihai Viteazu

In 1599 situatia tarilor romane era legata de regatul Poloniei. In Transilvania domnia apartinea lui Andrei Bathory care facea jocul Poloniei. Pe tronul Moldovei urcase Iremia Movila cu ajutorul Polonilor. Polonia nu vroia un razboi impotriva turcilor, deci Mihai era singur. In aceasta situatie Mihai porneste campania impotriva lui Andrei Bathory pe care il infrange la 28 octombrie 1599 la Selimber. La **1 noiembrie 1599** Mihai este proclamat principe al Transilvaniei. In 1600 Mihai intra in Moldova si Iremia Movila este obligat sa paraseasca tronul tarii. La **27 mai 1600** Mihai se proclama domnitor al celor trei state romane. Habsburgii nu sunt de acord cu aceasta unire si drept urmare il trimit pe generalul Basta care il infrange pe Mihai la 18 septembrie 1600 la Miraslau. Spre sfarsitul anului 1600 unirea se destrama. La 19 august 1601 Mihai este asasinat din ordinul generalului Basta pe Campia Turzii.

Domniile fanariote

In sec XVIII se accentueaza dependentia statelor romane fata de Poarta. Domniile fanariote s-au instaurat in 1711 in Moldova si in 1716 in Tara Romaneasca. Primul domn fanariot a fost atat in Moldova cat si in Tara Romaneasca Nicolae Mavrocordat. Regimul fanariot a luat sfarsit in 1821, odata cu revolutia condusa de Tudor Vladimirescu.

Anul 1821 in Tara Romneasca

Inceputul revolutiei s-a produs la 23 ianuarie 1821 prin Proclamatia de la Pades. Tudor Vladiamirtescu a constituit o armata revolutionara numita « adunarea norodului » a carei baza erau pandurii. A avut loc o intelegere intre Tudor si boierii pamanteni care doreau inlaturarea domniilor fanariote. Potrivit intelegerii, boierii urmau sa se ocupe de aspectele politico-diplomatice ale miscarii, iar Tudor de aspectele militare. In martie 1821 Tudor Vladimirescu isi instaleaza tabara militara la Cotroceni, langa Bucuresti. Din martie pana in mai Tudor conduce practic tara. Tudor intra in conflict cu eteristii si cu Alexandru Ipsilanti. In mai 1821 trupele turcesti inainteaza pe teritoriul tarii pentru a pune capat miscarii pornite de eteristi si de T.V. In noapte de 26-27 mai, T.V este asasinat din ordinul lui Ipsilanti. Principala consecinta a miscarii conduse de T.V a fost revenirea la domniile pamantene.

Opera reformatoare a lui A.I.Cuza

Cuza a domnit intre 1859-1866, timp in care a reusit numeroase reforme :

- au fost unificat sistemul telegrafic si ce vamal
- a fost unificata armata si s-a creat un singur minister de razboi
- a fost unificat cursul monetar
- in Moldova a fost numit prim-ministru un muntean iar in Tara Romneasca un moldovean.
- 22 ianuarie 1862 se formeaza guvernul unic
- 13 dec 1863 – a fost promulgata legea privind secularizarea averilor manastiresti care reprezentau 25% din suprafata tarii.
- a fost modificata constitutia fara acordul marilor puteri.
- 14 august 1864 a fost promulgata legea rurala pe baza careia s-a realizat reforma agrara. Potrivit legii era desfiintata claca iar fostii clacasi erau improprietari cu un lot de pamant a carui marime varia in functie de numarul de vite
- noiembrie 1864 s-a realizat reforma invatamantului. Conform legii, invatamantul primar dura 4 ani si era obligatoriu si gratuit.
- Dec 1864 – adoptarea codului civil, codul penal, camerele de comert.

Dupa abdicarea lui Cuza, romanii se aflau intr-o situatie dificila si de aceea trebuiau luate masuri rapide. Solutia gasita a fost aducerea in tara a unui print strain. La 10 mai 1866 Carol este proclamat de catre parlament. S-a format o Adunare Constitutionala, adica un parlament care avea ca principal scop adoptarea unei noi constitutii care a fost promulgata la 1 iulie 1866. Aceasta era prima constitutie interna, elaborata in tara si fara nici un amestec din afara. Forma de guvernament era monarhia constitutionala si ereditara : tronul urma sa fie mostenit exclusiv in linie masculina. Seful statului era domnul. Puterea legislativa era exercitata de domn si Parlament care era bicameral.

Atributiile parlamentului erau :

- initia si adopta legi

- acorda sau retragea increderea guvernului
- aproba tratatele si conventiile
- avea drept de interpelare

Puterea executiva era exercitata de domn si de guvern. Ministrii erau responsabili pentru actele de guvernare.

Puterea judecatoreasca era exercitata de instantele de judecata. Instanta suprema era Inalta Curte de Justitie si Casatie.

Viata politica intre 1866-1881

In viata politica a Romaniei un rol important l-au avut monarhia, parlamentul si partidele politice. Toate si-au desfasurat activitatea conform constitutiei din 1866. In aprilie 1881 parlamentul Romaniei a proclamat tara regat. La 10 mai 1881 Carol a fost incoronat ca rege. Monarhia a reprezentat un factor de echilibru. Carol a reusit sa contribuie la procesul de modernizare al societatii romanesti. Carol a sprijinit lupta romanilor din teritoriile aflate sub dominatie straina.

Parlamentul si-a desfasurat activitatea pe baza Constitutiei din 1866. Parlamentul a fost scena celor mai importante dezbateri privind dezvoltarea societatii romanesti si a adoptat o serie de legi importante precum legi pentru incurajarea economiei nationale. In 1870 in contextul razboiului dintre Prusia si Franta se organizeaza un complot antimonarhic care urma sa inlaturarea lui Carol si proclamarea republicii. Perioada 1871-1876 a insemnat stabilizarea vietii politice cunoscuta sub numele de « marea guvenare conservatoare ».

Partidele politice

Cele mai importante partide au fost PNL si PC. PNL a luat fiinta in 1875 si reprezenta interesele burgheziei. Liderii PNL erau Ion C.Bratianu si C.A.Rosetti. PC a luat fiinta in 1880 si reprezenta interesele marilor proprietari. Liderii PC au fost: Costache Epureanu, Lascar Catargiu.

Romanii din afara granitelor

In 1859 s-a constituit statul national roman. In granitele statului roman existau teritorii romanesti: Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia

Transilvania si Banat

Dupa revolutia de la 1848 in Transilvania este reinstaurata dominatia Imperiului Austriac. In acest timp romanii au obtinut unele drepturi pe plan confesional:

- a fost infiintata Mitropolia Ortodoxa cu resedinta la Sibiu
- episcopia greco-catolica a fost ridicata la rang de mitropolie cu resedinta la Blaj

In 1861 a fost infiinata la Sibiu „Asociatia pentru literatura si cultura poporului roman din Transilvania”. In anii 1863-1864 Dieta de la Sibiu a votat legi importante:

- legea prin care limba romana devenea limba oficiala in Transilvania
- legea privind egalitatea natiunii romane cu celelalte natiuni din Transilvania

Dupa anul 1867, in conditiile crearii Imperiului Austro-Ungar Transilvania a fost anexata de Ungaria. Romanii nu erau multumiti de aceasta anexare si drept urmare au inaintat Pronunciamentul de la Blaj in mai 1868.

Bucovina

In 1775 Austria anexeaza Bucovina si o integreaza in provincia Galitia. Dupa revolutia din 1848 Bucovina a devenit autonoma fiind organizata ca mare ducat. In 1892 a luat fiinta Partidul National din Bucovina. Au fost create societati culturale precum Dacia, Concordia, Junimea.

Basarabia

A fost anexata de Rusia in 1812. Basarabia isi pierde autonomia in 1828. a fost impusa limba rusa care a devenit limba oficiala. In teritoriu au fost colonizate alte popoare si densitatea romanilor a scazut de la 85% in momentul anexarii la 53%.

Romania in timpul Primului razboi mondial

Primul razboi mondial a inceput in 1914. Romania si-a mentinut neutralitatea pana in 1916. In 1916 Romania intra in razboi alaturi de puterile Antantei. Telul intrarii era eliberarea teritoriilor aflate sub stapanire straina si desavarsirea unitatii nationale.

4 august 1916 se incheie tratatul de alianta intre Romania si Antanta. Tratatul avea doua componente:

- se recunostea dreptul Romaniei asupra teritoriilor din granitele Austro-Ungariei
- Antanta se obliga sa respecte integritatea Romaniei
- Romania se obliga sa declare razboi Austro-Ungariei
- se accepta dreptul Romaniei de a participa in conditii de egalitate la tratatul de pace
- obligatia aliatilor de a sprijini Romania cu armament si munitie
- aliatii se obligau sa nu incheie pace separata.

14 august 1916 – intrarea Romaniei in razboi declansand ofensiva pe linia Carpatilor. In timpul razboiului Romania a suferit cateva infrangeri: la Turtucaia, a pierdut pozitile din Dobrogea. Armata romana a fost prinsa la mijloc si in cele din urma inamicii au reusit sa cucereasca capitala. Regele si celelalte autoritati ale statului se retrag la Iasi. La sfarsitul anului 1916, Romania se afla intr-o pozitie dificila: Oltenia, Muntenia si Dobrogea se aflau sub dominatie inamica. In aceste zone, inamicul a exploatat si folosit resursele tarii, populatia a fost obligata sa presteze diferite activitati pentru ocupanti. In anul 1917 se stabilizeaza linia frontului in sudul Moldovei. In anul 1917 situatia tarii era foarte dificila pentru ca o mare parte a populatiei era refugiata in Moldova cu lipsuri in domeniul alimentatiei si resurselor. Autoritatile romane decid ca tezaurul tarii sa fie transportat in Rusia considerandu-se ca se va afla la adăpost in cazul in care inamicul ar fi inaintat pe teritoriul Moldovei. In iulie-august 1917 au loc importante confruntari militare la Marasti, Marasesti si Oituz:

- 11 iulie – generalul Averescu a declansat ofensiva la Marasti
- 6 august – generalul Constantin Cristescu si Eremia Grigoresu au oprit la Marasesti ofensiva armatei conduse de Mackensen
- la Oituz armata a doua a oprit ofensiva inamica si s-a intocmit deviza: „Pe aici nu se trece!”.

7 mai 1918 – se incheie tratatul de pace de la Bucuresti intre Romania si puterile centrale, tratat care avea urmasi nefavorabile Romaniei:

- Dobrogea era anexata de Bulgaria
- Austro-Ungaria isi extindea granitele pe crestele Carpatilor
- bogatiile Romaniei erau puse la dispozitia inamicului
- armata romana era demobilizata
- pe teritoriul tarii erau mentinute trupe de ocupatie pana la incheierea pacii.

In 1918 Antanta a obtinut importante succese militare, fapt ce a permis Romaniei sa reintre in razboi la **28 octombrie 1918**. razboiul s-a incheiat la 11 noiembrie 1918 prin armistitiu intre Antanta si Germania.

Formarea statului national unitar (unirea)

Marea unire s-a realizat prin unirea Basarabiei, Bucovinei si Transilvaniei cu Romania

Unirea Basarabiei cu Romania

In martie 1917 s-a constituit Partidul National Moldovenesc care a condus miscarea pentru obtinerea autonomiei Basarabiei. La **2 decembrie 1917** Sfatul Tarii a proclamat constituirea Republicii Democratice Moldovenesti care la 24 ianuarie 1918 se proclama independenta. La 27 martie 1918 Sfatul Tarii a hotarat unirea Basarabiei cu Romania.

Unirea Bucovinei cu Romania

In octombrie 1918 deputatii romani de la Viena au constituit Consiliul National Roman care a cerut in numele natiunii dreptul la autodeterminare si a exprimat dorinta de desprindere de Austria. In octombrie 1918 a avut loc la Cernauti o adunare care s-a proclamat Adunare Nationala Constituenta. In conditiile in care Ucraina dorea anexarea Bucovinei, Consiliul National a cerut sprijinul armatei romane care a actionat. La 15 noiembrie 1918 la Cernauti s-a decis unirea Bucovinei cu tara.

Unirea Transilvaniei cu Romania

29 septembrie 1918 Partidul National Roman a adoptat „Declaratia de la Oradea” care era o declaratie de autodeterminare. La 30 octombrie 1918 se constituie Consiliul National Roman Central cu sediul la Arad care devine coordonatorul miscarii din Transilvania. C.N.R.C decide convocarea unei adunari nationale la Alba Iulia la 1 decembrie 1918, prezidata de Gheorghe Pop de Basesti. Rezolutia de unire a fost prezentata regelui Ferdinand la Bucuresti. Unirea Transilvaniei cu Romania hotarata la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia a marcat incheierea procesului de realizare a Marii Uniri.

Romania dupa Marea Unire(unificarea politica si administrativa)

Dupa unirea din 1918 au crescut considerabil suprafata tarii, populatia

Evolutia economiei

- perioada maximei dezvoltari economice (1934 – 1938)
- criza economica cu efecte foarte grave (1929 – 1933)
- Agricultura continua sa fie principala ramura economica. Reforma agrara din 1921 a fost una radicala prin care au fost impropietariti peste 1,4 milioane de tarani.

Industria

Cunoaste o dezvoltare economica: apar noi ramuri industriale. Se dezvolta sistemul transporturilor prin construirea in special de cai ferate si sosele.

Monarhia si partidele politice in Romania interbelica

Dupa marea unire, viata politica devine mai complexa ca urmare a diversificarii optiunilor politice, a crescut numarul partidelor politice, regimul politic a fost unul democratic. In 1918 este publicat decretul lege care stabilea anulara votului cenizar si introducerea votului universal.

- 1919 – legile de ratificare a unirii Basarabiei, Bucovinei si Transilvaniei
- 1920 – legea privind unificarea monetara
- 1921 – legea financiara
- legea agrara
- legea instructiunii publice – introducerea invatamantului obligatoriu de 7 ani
- 1925 – Patriarhia de la Constantinopol a recunoscut Patriarhia Romana

In martie 1923 este promulgata o noua Constitutie care prevedea:

- teritoriul Romaniei era declara inalienabil si indivizibil
- regatul Romaniei era declarat stat national unitar.
- seful statului nu mai avea drept de veto
- principiul separarii puterilor in stat
- puterea legislativa era exercitata de rege si parlament care era ales prin vot universal
- a asigurat functionarea regimului democratic din Romania.

Aceasta Constitutie a fost in vigoare pana in 1938.

Incepand cu anul 1926, Romania s-a confruntat cu o criza dinastica. Carol al II-lea a renuntat la drepturile sale de mostenitor al tronului. In iulie 1927 regele Ferdinand moare. Intre 1927 – 1930 statul este condus de Mihai I iar din 1930, Carol II revine in tara si se proclama rege al Romaniei.

Partidele politice

- **PNL:** si-a consolidat pozitia pe scena politica romaneasca ca urmare a implicarii sale in relizarea Romaiei Mari. PNL reprezenta interesele burgheziei industriale si financiare. Liderii partidului au fost: Ion I.C.Bratianu, Vintila Bratianu. PNL a dominat viata politica in perioada interbelica. De asemenea, acest partid a fost adeptul industrializarii tarii si aplicarii unei politici protectioniste. Dupa moartea lui Ionel Bratianu in 1927, partidul si-a pierdut intaietatea in viata politica.
- **PNT:** a luat fiinta in 1926. liderii de seama au fost: Iuliu Maniu si Ion Mihalache. PNT s-a proclamat ca al doilea partid politic important. Acesta partid reprezenta interesele burgheziei mici si mijlocii, taranimii si intelectualilor. PNT a guvernat in perioada marii crize economice cand a fost obligat sa adopte o serie de masuri pentru a micsora efectele crizei.
- **PC:** a luat nastere in 1921. Acest partid a fost un instrument al intereselor conducerii comuniste de la Moscova. Acest partid sustinea schimbarea sistemului politic existent si instituirea dictaturii proletariatului.
- **PL:** a luat fiinta in 1923 si preconiza realizarea unor schimbarisi nu instaurarea unui regim totalitar. In 1927 se formeaza **Legiunea Arhanghelului Mihail**. Aceasta a fost prima organizare politica de extrema dreapta care si-a propus sa schimbe sistemul politic al Romaniei.

Pierderile teritoriale din 1940 si prabusirea Romaniei Mari

La inceputul celui de-al II-lea Razboi Mondial Romaia s-a declarat neutra. In vara lui 1940 Uniunea Sovietica, Ungaria si Bulgaria revendica teritorii ce apartineau Romaniei, profitand de faptul ca tara noastra ramasese fara aliati. In iunie 1940 URSS considera ca a sosit momentul sa anexeze Basarabia si Bucovina. La 26 iunie 1940 URSS inainteaza un ultimatum Romaniei, cerand ca Basarabia si Bucovina de nord sa fie cedate in termen de 24 de ore. La 28 iunie a fost dat un al doilea ultimatum pe care guvernul roman il accepta. Trupele sovietice au ocupat si tinutul Herta provocand o serie de incidente si jafuri. La sfarsitul lunii iulie Germania face presiuni asupra Romaniei pentru ca aceasta sa accepte tratativele cu Ungaria si Bulgaria. La 30 august Romania cedeaza Ungariei o parte din Transilvaniei. De asemenea Cadrilaterul a fost cedat Bulgariei.

In vara anului 1940 Romania a pierdut urmatoarele:

- Basarabia, N Bucovinei si tinutul Herta care au fost anexate de URSS
- O parte insemnata din Transilvania care a fost anexata Ungariei
- Cadrilaterul catre Bulgaria

Economia si societatea in perioada comunista

Industrializarea

Romania urma sa ramana printre tarile agricole ale lagarului socialist, in special prin porduse agricole si cereale. In semn de protest, Gheorghiu Dej si conducerea de la Bucuresti au inceput aplicarea unui masiv proiect de industrializare a tarii. O prima

consecinta a acestui fapt a fost reluarea legaturilor economice cu statele occidentale, care a dus la o revigorare treptata a relatiilor politice cu statele democratice. Acelasi proces a avut si consecinte nedorite. Aceasta industrializare a modificat structura demografica a tarii.

Colectivizarea si impactul asupra satului

Reforma agrara din 1944 a impropietarit peste 917.000 de familii de tarani dar aceasta preocupare pentru taranime era doar o masca. Dupa aceasta a urmat o colectivizare fortata in 1949. acesta este inceputul unei campanii intense de fortare a taranimii pentru aderarea la formele de proprietate colectiva. Iau deci nastere *gospodariile agricole colective* (GAC, infiintate in august 1949) si *cooperativele agricole de productie*(CAP). Prima recunoastare, fortata de evidenta, a abuzurilor savarsite in procesul de colectivizare silita a gospodariilor se produce in toamna anului 1951.

Consecintele colectivizarii

Aceste masuri vor duce in timp la distrugerea temeliilor nationale ale satului romanesc. In aprilie 1962, Gheorghiu Dej anunta incheierea procesului de colectivizare a agriculturii. Consecintele pe termen lung ale acestui proces au fost nefaste pentru agricultura romaneasca si, pe de alta parte, au condus la dramatice transformari sociale in mediul rural adica s-a ajuns la un dezechilibru demografic din cauza depopularii satelor.